

Tutkija tarkkailijana ilmastokokouksessa Kööpenhaminassa

■ Liisa Kulmala

Maailman johtajat kokoontuivat Kööpenhaminaan 7.–18. joulukuuta 2009 tavoitteinaan uuden, maailmanlaajuisen ilmasopimuksen laatiminen ja päästövähennyksistä sopiminen. Vuonna 1992 sovittu Kioton pöytäkirjan voimassaoloaika umpeutuu vuoden kuluttua, eivätkä sen velvoitteet ole riittävät ilmastomuutoksen estämiseksi. Huippuyksikkömme sai kuusi kutsua osallistua kokoukseen tarkkailijoiksi.

Ilmoittauduin itse mukaan uskoen mahdollisuuden olevan ainutlaatuinen, mieleenpainuva, monipuolisesti yleissivistävä ja tieteellisestikin mielenkiintoinen. Valitsin omaksi osallistumisaikahokhdakseni jälkimmäisen kokousviikon, sillä kuvittelin sen sisältävän edeltäjänsä konkreettisempia poliittisia linjauksia.

Viileää menoa kokouspaikan ulkopuolella

Ennen kokousta ja ensimmäisen neuvotteluviikon aikana tiedotusvälineissä oltiin avoimen pessimistisiä yhteisymmärryksen ja sopimuksen saavuttamisen suhteen. Lähdin itse kuitenkin innokkaana matkaan, mutta perillä kokouskeskuksessa viimein omakin tunnelmani laski tuntikausien askeettisen ja erityisen viileän odottelun aikana, sillä keskukseen oli satojen metrien jonot. Suurin osa ihmisistä ei ollut ymmärtänyt varustautua tilanteeseen, joten hyinen ilma, kivinen maa ja pikkukengät aiheuttivat kärsimättömää liikchedintää.

Illan laskeutuessa ja sisäänpääsyuskon loppuessa jonossa alkoi muodostua pientä kapi-nahenkeä, mikä ilmeni sisäänpääsyn toiveita ja kritiikkiä jonotusolosuhteita kohtaan ilmaistui-na huuteluiina. Jokunen YK:ta solvaavakin kannanotto taisi päästä jonkun kärsivällisyytensä menettäneen huulilta. Hetki oli siinä mieles-

sä koominen, että ilmeisesti ääritilanteissa jäyhät tutkijatkin pystyvät ilmaisemaan mielipiteitään kuin teini-ikäiset rokkikonsertin jonossa. Lopulta järjestäjien edustajat tulivat megafoneineen ja kehottivat poistumaan. Sisään ei enää sinä päivänä pääsisi.

Myöhemmin saimme kuulla, että monet olivat jonottaneet turhaan jo aamusta alkaen ja että ylitsepääsemättömät ongelmat johtuivat rekisteröintilaitteiden toimimattomuudesta. Jonossa oli seissyt myös delegaatioiden edustajia. Lehtitietojen perusteella europarlamentaarikko Satu Hassi oli jonottanut seitsemän tuntia. Sisäänpääsy tuntui olevan yksinkertaista vain diplomaateille sekä lehdistön ja median edustajille. Tämä kannattaa itse kunkin muistaa, jos joskus on lähdössä vastaavaan kokoukseen. *Non governmental*-luokitus, johon mm. tieteenekijät kuuluivat, oli nokkimisjärjestyksessä viimeisenä.

Ihmismassat yllättivät järjestäjät

Seuraavana päivänä puimme sisukkaina päällemme kerroksittain kaikki matkaan tulleet vaatteet ja lähdimme takaisin jonoon. Päivän aikana mielialaamme kuitenkin koeteltiin kärsiessämme ennen kaikkea suuresta tietämättömyydestä, koska järjestäjät eivät ilmoittaneet tilanteesta ja käänteistään juuri mitään. Lopulta yhdeksän tunnin hyisen odotuksen jälkeen pääsimme rekisteröitymään, sulattamaan varpaat, vessaan, syömään ja jopa tutustumaan kokouspaikkaan.

En voi käsittää, miten ihmismassat ovat voineet yllättää järjestäjät, sillä tarkat osallistumispäivät piti ilmoittaa jo viikkoja aikaisemmin. Kokonaisuallistujamäärämme oli tiedossa jo vielä aiemmin. Ainakin jokainen meistä jälkimmäisellä viikolla varta vasten paikalle matkustaneista tutkijoista olisi tietäessään järjestelyon-

gelmistä jättänyt jonotuksen ja hulppeahintaiset hotellit väliin ja jäänyt Helsinkiin tekemään tähdellisempiä asioita. Järjestäjät eivät kuitenkaan ilmoitelleet juuri mitään. Ei jonoa, ei sähköpostiin, ei minnekään.

Vihdoinkin sisällä kokouskeskuksessa

Tiistai-iltaisen rekisteröitymisen jälkeen sisään-pääsy kokouskeskukseen toimi keskiviikkona nopeasti ja moitteettomasti. Sisällä oli monenlaista oheistapahtumaa, joita kolusin yksi toisensa perään. Näistä kaksi oli yhteenvetoja tieteellisistä julkaisuista: toinen ilmastonmuutoksen peruseriaatteista ja jo-havaituista muutoksista. Toinen käsitteli ilmastonmuutoksen uhkaa lähinnä merellisiin biotooppeihin ja biodiversiteettiin. Loput olivat lähinnä ympäristöviranomaisien tai yksityisen sektorin järjestämiä parin tunnin sessioita, joissa lueteltiin itsestäänselvyyksiä tai muita yleisesti tunnettuja asioita, toisteltiin yhteistyön ja -toiminnan merkitystä tai esiteltiin jotakin ainakin puolikaupallista sovellusta.

Oheisohjelmaa ja -tapahtumia oli lukuisia kahden viikon jokaisena päivä. Koska sain sisäänpääsyongelmien takia viettää kokouskeskuksessa kunnolla aikaa ainoastaan yhtenä päivänä, saattoi minulla olla oheisohjelman kanssa huono tuuri. Edellisellä viikolla paikalla olleet huippuyksikkömme tarkkailijat pitivät nimitäin omaa vierailuaan onnistuneena ja oheistapahtumia mielenkiintoisina, mutta itse en pitänyt tapahtumia erityisen hyödyllisenä.

Rinnakkainen kokouspaikka ei kiinnostanut osallistujia

Torstaina ja perjantaina osallistujia rajattiin huomattavasti, eikä meillä ollut toivoa olla näiden harvojen ja valittujen joukossa. Näiksi päiviksi järjestäjät toteuttivat eri maiden johtajien tervehdyksien seuraamisen eräessä urheilukeskuksessa neljältä isolta näytöltä. Istumapaikkoja oli tuhansille, mutta sali näytti surullisen autiolta, sillä paikalla oli vain satakunta ihmistä, jotka keskittyivät lähinnä omiin kannettaviin tietokoneisiinsa. Mitään muuta toimintaa keskuksessa ei ollutkaan, joskin kahvilassa myytiin paitsi voi-

leipiä ja omenoita myös olutta ja hot dogeja.

Näistä viihdykkeistä huolimatta tervehdyksen seuraaminen alkoi kuitenkin melko nopeasti puuduttaa niiden toistaessa kerta toisensa jälkeen samaa kaavaa: Ensin puhuja kiitteli tanskalaisia järjestäjiä loistavista puitteista ja hyvin sujuneista järjestelyistä, mikä herätti yleisössä sekä pientä murinaa että vinoja hymyjäkin. Kiihtösten jälkeen seurasi kymmenisen minuuttia korulauseita, joista puheen jälkeen ei muistunut enää yhtäkään. Puheet lähetettiin myös reaaliaikaisesti Internetistä.

Pienryhmäkeskusteluja KlimaForumissa

Koska johtajien fraasit eivät olleet pidemmän päälle mielekäästä kuunneltavaa, kävin loppuvii-kolla tutustumassa kaikille avoimeen, lukuisten eri kansalaisjärjestöjen organisoimaan tapahtumien kokonaisuuteen, KlimaForumiin. Paikalla oli lukuisia maailmanlaajuisesti tunnettuja kansalaisaktiiveja sekä korkeatasoisia esityksiä ja keskusteluja, mutta yksittäisten tilaisuuksien taso tuntui vaihtelevan hyvin paljon. Monet asiallisetkin aiheet oli kuorrutettu tieteenekijälle vieraalla, vihaisella ympäristöjärjestöasenteella – ainakin yleisön puheenvuorot olivat voimakkaasti kantaaottavia.

Useat tilaisuudet olivat hyvin osallistavia, eli alun alustuksen jälkeen aihetta ei käsitelty edestä johdettuna vaan lähinnä yleisesti ja vapaasti keskustellen ja pienryhmissä ideoiden. Ajoittain keskustelun seassa tuli esiin helmiä, mutta monet yleisön puheenvuorot olivat lähinnä ”meidän tulisi luopua valtioiden rajoista ja elää luonnonmukaisesti”-henkisiä.

Tutkijan paikka ei ole poliittisissa kokouksissa

Lopulta Kööpenhaminan kokous päättyi lauantai-iltapäivällä koko yön jatkuneiden neuvottelujen jälkeen laihaan sopuun ilman sitovia päästövähennyksiä. Maat kuitenkin sitoutuivat leikkaamaan kasvihuonekaasupäästöjään niin, ettei maapallon keskilämpötila nouse kahta astetta enempää. Ilmastotutkijat ovat maailmanlaajuisesti pettyneitä, sillä sitoumus ei pysty takamaan lämpötilan nousun pysymistä alle kahdessa

asteessa, sillä siihen tarvittaisiin huomattavia päästörajoituksia jo lähivuosien aikana.

Viimeiset ryhmämme tutkijatarkkailijat palasivat Helsinkiin kuitenkin jo myöhään perjantai-iltana varsin pettyneinä matkan antiin. Sitovan sopimustuloksen saavuttamattomuus tietenkin harmittaa mutta niin myös tarkkailijan tehtävän ankeus: täysin asiattoman ulkona seisottamisen, sisäänpääsyn estämisen ja informaation pantaamisen lisäksi oli yllättävää, ettei itse neuvotteluja ollut mahdollista seurata. Lukuisat oheistapahtumat eivät ainakaan oman yhden päivän kokemukseni perusteella olleet järin tieteellisiä tai tieteentekijöille suunnattuja, joten tapahtumia koluamalla näkemys ilmastomuutoksesta ei päässyt juuri laajenemaan.

Tämä kokemus antaa ymmärtää, ettei poliittisissa kokouksissa olla kiinnostuneita tutkijoista eikä kokouksilla ole toisaalta tutkijoille mitään annettavaakaan. Nämä tilaisuudet ovat poliittikkoja, valtuuskuntia, mediaa sekä mieliteilleen näkyvyyttä hakevia kansalaisjärjestöjä ja lobbareita varten. Seuraavan kokouksen koittaessa tutkijatarkkailijan kannattaneekin jäädä yliopistolle ja seurata neuvottelujen etenemistä verkkolehdistä. Sen parempaa kokonaiskuvaa ei paikan päälle menemällä saavuta.

Kirjoittaja on maatalous- ja metsätieteiden maisteri, joka tekee väitöskirjaa Helsingin yliopiston metsäekologien laitoksella. Hän osallistuu Ilmakehän koostumuksen ja ilmaston muutoksen fysiikka, kemia, biologia ja meteorologia -huipputyksikön tutkimustoimintaan.

PALKITTUJA

Suomen Hammaslääkäriseuran Apollonian merkittävin palkinto, Apollonia-palkinto, luovutettiin professori, tutkimusjohtaja **Irma Thesleffille** Hammaslääkäripäivien avajaisissa viime marraskuussa. Häntä pidetään maailman johtavana asiantuntijana hampaiden ja muiden syntyperältään samanlaisten elinten kehityksessä.

Professoriliitto on valinnut Vuoden professoriksi akatemiaprofessori **Howard T. Jacobsin**. Liitto julkisti valinnan joulukuun alussa 40-vuotisjuhlaseminaarissaan. Lontoossa syntynyt Jakobs on toiminut vuodesta 1996 lähtien professorina lääketieteellisen teknologian instituutissa (MIT) Tampereen yliopistossa. Hän on kansainvälisesti arvostettu tiedemies ja myös esimerkillinen opettaja. Hänen tutkimusalanaan ovat solujen energiatehtaat, mitokondriot.

Suomalaisen Tiedeakatemian Väisälän palkinnon on annettu joulukuussa matematiikan professori **Kaisa Miettiselle** ja fysiikan professori **Adam Fosterille**. Miettisen tutkimusala on monitavoiteoptimointi, jolla tarkoitetaan parhaan kompromissin tekemisen matemaattista teoriaa tilanteessa, missä on ristiriitaisia tavoitteita. Foster on laskennallisen fysiikan tutkija, joka tunnetaan erityisesti tunnelointi- ja atomivoimamikroskopian kuvantamismenetelmien kehittäjänä ja soveltajana.

Turun yliopiston sisätautiopin professori **Jorma Viikari** on saanut tammikuussa lääketieteen Matti Äyräpää -palkinnon. Hän on tutkinut sepelvaltimotaudin riskitekijöitä etenkin lapsilla ja nuorilla. Lääkäripäivien yhteydessä palkittiin myös professori **Jussi Huttunen**. Hän sai Pohjolan ja Suomi-yhtiön palkinnon ansioistaan suomalaisen terveydenhuollon laaja-alaisena vaikuttajana ja kansanterveyden edistäjänä.

Suomen tiedetoimittain liitto on myöntänyt Vuoden tiedetoimittaja -palkinnon **Tuula Vainikaiselle**. Hänet palkittiin innostavasta ja monipuolisesta toiminnastaan erityisesti lääketieteellisen viestinnän eri tehtävissä – toimittajana, tiedottajana ja kouluttajana. Vainikainen on myös tietokirjailija. Palkinto luovutettiin liiton Valon päivän juhlassa helmikuun alussa.